

žitou. Autorův přehled dává tušiti cenu jeho pojednání a bylo by si jen přát, aby v nejbližší době vyšlo. Rauscher.

Právo ústavní.

Dusil Václav, Československé právo spolkové, Praha 1924.

Účel spisu je podle slov autorových dvoji: jednak podati věrný obraz platného práva spolkového a spadající sem judikatury a poskytnouti tak praksi vhodnou pomůcku, vedle toho však nabádati ku přemýšlení o nové úpravě práva spolkového a býti tedy jakousi přípravou k reformě tohoto důležitého oboru právního.

Autor souhlasí s názorem, že jednotný moderní zákon spolkový je státní nezbytností prvního řádu; poukazuje zejména na normy o politických spolcích, jejichž zaostalost je podle jeho mínění příčinou, že politické strany si utvořily a tvoří t. zv. volné organizace, což je eufemismus pro organizace nezákonné, ale státem trpěné. Tvůrcové rakouského a uherského spolkového práva postavili řadu překážek klidnému rozvoji politických stran, majíce zřejmě v úmyslu zabrániti pevnému zorganizování mocných činitelů politických. Skutečný život šel přes tyto překážky: politické strany se utvořily mimo zákon. Tak jsme dnes (stejně jako již před převratem) v situaci, že politické strany, které mají tak ohromný vliv na stát, jsou de jure organizacemi nezákonnými. Při nové kodifikaci spolkového práva bude proto nutno správně upravití též vznik, život i zánik politických stran. Právě však tato otázka bude tu podle autora asi kamenem úrazu; proto autor nehledí budoucnosti vstříc s přílišným optimismem.

Autor uvádí nejprve prameny československého práva spolkového, a to v oblasti bývalého práva rakouského, uherského a v územích inkorporovaných, dále pak normy vydané v oboru spolkového práva od převratu, načež podává definici pojmu spolku jako »soubor osob (právnických nebo fysických), sdruživších se dobrovolně podle předepsaných norem v samostatnou osobnost, za účelem sledování určité dovolené činnosti,« nechce se však obíratí spolky v tomto širokém rozsahu, nýbrž pouze spolky zřízenými podle zákona ze dne 15. XI. 1867, č. 137 ř. z. a podle tomuto zákonu odpovídajících ministerských nařízení ze dne 29. IV. 1873 č. 1394 pres. B. M. a ze dne 2. V. 1875 č. 1508 B. M. platných na Slovensku a v Podkarpatské Rusi; pak jedná o ústavních zárukách svobody spolkové, o vzniku spolku, o stanovách, o zákazu utvořiti spolek, o činnosti spolku, o změně stanov, o pobočkách a svazech, o politických spolcích, o státním dozoru, o zániku spolku, o trestních ustanoveních a o mimořádných opatřeních. Při projednávání každé otázky přihlíží autor souběžně k právním předpisům platným v historických zemích i na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a registruje hlavní (zejména novější) judikaturu.

Již z nastíněného obsahu je zjevno, že jde tu o knihu, která nejen

bude vítána praktickými kruhy právními, nýbrž která vykoná i dobré služby právní vědě, neboť literatura spolkového práva je — jak autor správně podotýká — velmi skrovná. Nutno však též zdůrazniti, že celý spis nemá ráz pouhé praktické příručky, nýbrž má ráz vědecký. Proti jednotlivým formulacím autorovým bylo by lze arci leccos namítati. Tak autor neprávem ztotožňuje pojem svobody »spolkové« a »spolčovací«, (užívá obou slov promiscue jako synonym, viz na př. 5, 6, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 36 atd.), ačkoliv, jak z uvedeného obsahu jeho spisu je patrné, pojednává pouze o svobodě spolkové. Právě tento omyl způsobil, že autor přehlédl (při líčení vývoje právního stavu na Hlučínsku na str. 10) čl. 159 něm. ústavy jednající o svobodě spolčovací, jenž byl přímým vzorem § 114 naší ústavní listiny. Německá ústava totiž již s hlediska systematického liší oba pojmy, nepojednávajíc o obou »svobodách« v souvislosti, jak činí v §§ 113, 114 naše ústavní listina, nýbrž zařazujíc svobodu spolkovou (čl. 124) do druhého oddílu II. části, nadepsaného »Das Gemeinschaftsleben«, svobodu spolčovací pak (čl. 159) do pátého oddílu II. části, nadepsaného »Das Wirtschaftsleben«. — Při líčení právního stavu spolkového práva, vytvořeného normami vydanými po převratu na str. 11, chybí zmínka o tom, jak významná změna nastala v ochraně spolkové svobody (zejména v otázce legitimize ke stížnosti i v jiných procesních směrech) tím, že na místě říšského soudu, který chránil spolkovou svobodu jako politické právo státním občanům ústavou zaručené, nastoupil na základě zákona ze dne 2. XI. 1918, č. 3 Sb. z. a n. nejvyšší správní soud, který ji chrání jako obyčejné subjektivní právo veřejné. — Při výpočtu právních pramenů na str. 8, 9 a 11 n. chybělo autorovi, třebaš mu šlo jen o demonstrativní výpočet, jednotné hledisko: autor uvádí tu normy, týkající se útvarů, které jistě nespádají pod pojem spolku jako sdružení dobrovolného ve smyslu jeho definice na str. 15 (na př. bratrských pokladen), opomenul však zmíniti se o některých zásadních předpisech sem náležejících, na př. zákon ze dne 11. prosince 1919, č. 12 Sb. z. a n. ex 1920.

Není přesné, praví-li autor na str. 16, že zákon, který by odporoval § 113 úst. listiny, »byl by změnou ústavní listiny a musil by tudíž býti usnesen třípětinou většinou všech členů jak ve sněmovně poslanecké, tak i v senátu (§ 33 ústavní listiny).« Takový zákon by musil býti, aby nemohl býti prohlášen ústavním soudem za neplatný, ve smyslu čl. I. odst. 2 uv. zák. k úst. list. výslovně označen za zákon ústavní. — V této souvislosti by bylo bývalo záhodno upozorniti, že nařízení bývalých uherských ministrů, která tvoří dosud hlavní základ spolkového práva na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, mohla by býti vzhledem k §§ 113 a 55 naší úst. listiny z velké části měněna nyní jen zákonem.

Pochybným zdá se býti též tento názor autorův na str. 35.: »Zruší-li nejvyšší správní soud naříkané rozhodnutí (zakazující vytvořiti spolek), neexistuje toto po právu. Byl-li tedy zrušen zákaz spolku, nebyl tedy spolek zakázán ve lhůtě v § 6 stanovené a může tudíž — bez ohledu na obsah stanov — započítati činnost podle § 7 spolkového zákona.« My-

sleme jen na případ, kdy správní soud zruší rozhodnutí podle § 6 zák. o spr. s. pro vady řízení! — Různého mínění lze býti též o názoru autorovu, na str. 47, sdílenému praksi, že ustanovení § 30 zákona ze dne 15. listopadu 1867, č. 134 ř. z., pokud vylučuje ženy ze členství ve spolcích politických, bylo zrušeno volebními řády.

Spolkové právo, upravené u nás dualisticky, skýtá velmi vhodnou příležitost řešiti otázky týkající se místních mezi zákonů správních. Formulace, k nimž tu autor dochází a jichž se přidržuje též praxe, jsou velmi zajímavé, třeba by leckde byla na snadě i řešení jiná.

Tyto poznámky nemohou však nikterak zmenšiti celkovou cenu knihy. Nutno býti vděčným autoru, že zužitkoval své bohaté praktické zkušenosti v oboru spolkového práva pro širší kruhy. Učinil tak s plným zdarem; z jeho podání je patrné, že je dobrým právníkem, který dovedl správně vystihnouti ze spleti praxe juristické problémy vyskytující se v oboru spolkového práva a řešiti je jasnou formou a s patřičným juristickým taktem. Kniha skýtá tak spolehlivé poučení o spletitých a jemných otázkách spolkového práva a nabádá ku přemýšlení. Účelu, který si autor vytkl, dosáhl tedy plně. Mtka.

ZPRÁVY.

Mezinárodní akademie srovnávacího práva. Řada mezinárodních vědeckých institucí byla rozmnožena novým ústavem, po jehož založení již dlouho bylo voláno. Během září minulého roku ustavila se v Ženevě Mezinárodní Akademie srovnávacího práva (Académie internationale de droit comparé), mající za úkol studium práva srovnávacího na podkladu historickém a zdokonalení zákonodárství v jednotlivých zemích na základě systematického srovnávání a sjednocování zákonů, a to zejména, pokud jde o oblast práva soukromého. Již od doby vydání klasického díla Lambertova, který právě funkci srovnávacího práva soukromého definoval způsobem tak pregnantním, byla pocíťována potřeba, aby zřízen byl mezinárodní ústav, který by soustřeďoval pracovníky, obírající se komparací práva soukromého. Ano, ústav takový byl přímou nutností vzhledem k nebezpečí, které doktríně hrozí a hrozilo z prací leckdy jako srovnávacích studií označovaných, které byly s to, aby tento obor vědní i zdiskreditovaly. V tomto směru bylo nezbytně potřebí korektivu, kterým přirozeně může býti jen velká vědecká instituce mezinárodní. A právě takového ústavu má se dostati evropské vědě v nově zřizované Akademii.

V čele Akademie stojí funkcionáři na tři léta volení. Hned pro první volební období vybrány byly osoby, které nesporně reprezentují výkvět civilistiky nejen evropského, ale snad světového významu. Presidentem Akademie jest pařížský profesor mezinárodního soukromého práva André Weiss, vicepresidenty: Vittorio Scialoja, proslulý romanista italský, a profesori američtí. Munroe Smith a de Bustamante. Se-